

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Urban Resilience and Adaptation for India and Mongolia:
curricula, capacity, ICT and stakeholder collaboration to support green & blue infrastructure and nature-based solutions
619050-EPP-1-2020-1-DE-EPPKA2-CBHE-JP

ХҮРЭЭЛЭН БҮЙ ОРЧНЫ СУДАЛГААНД ЗАЙНААС ТАНДАН СУДЛАЛ БА ГАЗАРЗҮЙН МЭДЭЭЛЛИЙН СИСТЕМИЙН ХЭРЭГЛЭЭ

Цахим хичээлийн танилцуулга ENVI402

Профессор Очирын Алтансүх
Монгол Улсын Их Сургууль

<https://online.num.edu.mn/courses/course-v1:NUM+ENVI402+2022/course/>

АГУУЛГА

- 1 • Хичээлийн тухай ба залгамж холбоо
- 2 • Хичээлийн зорилго, ач холбогдол, агуулга
- 3 • Эзэмших мэдлэг, ур чадвар
- 4 • Даалгавар ба үнэлгээ
- 5 • Сурах бичиг ба сургалтын материал
- 6 • Лекцийн төлөвлөгөө
- 7 • Лабораторийн төлөвлөгөө
- 8 • Заах арга барил ба цахим хичээлд хэрхэн хамрагдах вэ?

ХИЧЭЭЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хичээлийн нэр:

Хүрээлэн буй орчны судалгаанд зайнас тандан судлал ба газарзүйн мэдээллийн системийн хэрэглээ

Application of remote sensing and geographic information systems to environmental research

Хичээл заах багш нарын мэдээлэл:

Тэнхимийн нэр:

Хүрээлэн буй орчин, ой

Багшийн нэр, цол зэрэг:

О.Алтансүх, профессор

Утас:

91993096

Цахим шуудан:

altansukh@seas.num.edu.mn

Өрөө:

3-р байрны 313

Зөвлөгөө өгөх гараг, цаг:

Одөр бүр 09:00 – 18:00

Цахим хуудас:

<http://seas.num.edu.mn/dep/defe/aboutus/teachers/128/detail/>

ХИЧЭЭЛИЙН ЗАЛГАМЖ ХОЛБОО

Өмнө узсэн байх хичээлийн нэр, индекс:

1. Хүрээлэн буй орчин судлал 2. Хүрээлэн буй орчны мониторинг 3. Хүрээлэн буй орчны загварчлал	ENVI200 ENVI301 ENVI404

Зэрэгцүүлэн үзэхэд тохиromжтой хичээлийн нэр, индекс:

ХИЧЭЭЛИЙН ЗОРИЛГО, АЧ ХОЛБОГДОЛ

Тус хичээлийн зорилго нь газарзүйн мэдээллийн систем (ГМС) болон зайнлас тандан судалалын (ЗТС) үндсэн ойлголтуудын талаар лекцийн хичээлээр мэдлэг олгох, тэдгээрийн хүрээлэн буй орчны судалгаан дахь хэрэглээг лабораторийн хичээлээр сургаж, хэрэглээний чадварыг эзэмшижүүлэх зорилготой. Уг хичээлийг судалснаар суралцагч судалгааны үр дүнг ашиглан газрын зураг боловсруулах чадварыг эзэмшинэ.

ХИЧЭЭЛИЙН АГУУЛГА

Тус хичээл нь ГМС-ЗТС ба түүний хэрэглээ гэсэн үндсэн хоёр хэсгээс бүрдэнэ. Эхний хэсэгт ГМС-ийн танилцуулга, бодит өртөнц ба түүний дурслэл, газарзүйн мэдээллийн дурслэл, орон зайн өгөгдлийг зохион байгуулах, цаг хугацааны хэмжээс, өгөгдэл боловсруулах систем, орон зайн өгөгдэл боловсруулалтын үе шагууд, мэдээллийн санг удирдах систем, мета өгөгдэл, байрлал тодорхойлолт ба зураг дээр буулгалт, өгөгдлийн чанар, орон зайн лавлагаа, газрын зураг дээрх байрлалын алдааг тодорхойлох, хиймэл дагуулд сууринсан байрлал тогтоох систем гэсэн агуулгаар орно. Удаах хэсэг нь ГМС-ЗТС-ийн хэрэглээ, байр зүйн зураг, орон зайн дурслэл, шинж чанар, мета мэдээ, газрын зураг боловсруулалт, хиймэл дагуулын мэдээ боловсруулалт гэсэн агуулгатай.

ХИЧЭЭЛЭЭР ЭЗЭМШИХ МЭДЛЭГ, ЧАДВАР, ДАДАЛ

Тус хичээлийг судалснаар ГМС-ийн суурь мэдлэгийг эзэмшихийн зэрэгцээ түүнийг судалгаанд хэрэглэх ArcGIS программыг анхан шатанд ашиглах чадвар, дадлыг олж авна. Онолын мэдлэгийн хувьд хичээлийн агуулга хэсэгт бичсэн мэдлэгүүдийг “Газарзүйн мэдээллийн системийн үндэс” үндсэн сурах бичигт суурилан олж авна. Уг онолын мэдлэгийг ГМС-ийн өргөн хэрэглэгддэг ArcGIS программд суурилан дараах практик ур чадваруудыг эзэмшиж, түүнийг хүрээлэн буй орчны судалгаанд ашиглаж сурна. Үүнд:

- ~ ArcGIS программыг компьютерт суулгах, программын анхан шатны үйлдлүүдийг сурах
- ~ Газрын зурагт байр зүйн холболтыг 4 ба 9 цэгийн системээр хийх
- ~ Цэг, зураас, талбайн шинжтэй газарзүйн юмс үзэгдлүүдийг зураглах
- ~ Дижитайз хийж, тоон мэдээлэл үүсгэх
- ~ Орон зайн мэдээллийн сан үүсгэх, түүнээс мэдээлэл шүүх
- ~ Байрлал тогтоох системийн хэрэглээ
- ~ Газрын зураг боловсруулах
- ~ Хиймэл дагуулын мэдээ ашиглан орчны судалгаа хийх

ХИЧЭЭЛИЙН ДААЛГАВАР

Лекцийн хичээл бүрийн төгсгөлд тухайн сэдвийн ойлголтыг батагах түлхүүр асуултууд байгаа бөгөөд суралцагсад түүнд хариулснаар өөрийн мэдлэгийг бэхжүүлнэ. Лабораторийн хичээлийн даалгаврыг суралцагсад бие даан гүйцэтгэх бөгөөд ингэснээр лабораторийн хичээлийн төгсгөлд газрын зураг боловсруулж сурна.

ХИЧЭЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ (ирц, явц, шалгалт)

Дараах хэлбэрүүдээр суралцагчдын мэдлэг, ур чадварыг үнэлнэ. Үүнд:

1. Ирц буюу хичээл хандалт
2. Явцын шалгалт
3. Ур чадварын шалгалт
4. Улирлын шалгалт

Дүгнэх зүйл	Оноо	Тайлбар
Ирц	20	Цахим хичээлд хандалтаар үнэлнэ.
Явцын шалгалт	20	ГМС-ийн ойлголтын батжуулах, сурах бичгийн 1-3 булэг
Улирлын шалгалт	30	ГМС-ийн ойлголтын батжуулах, сурах бичгийн 4-7 булэг
Ур чадварын шалгалт	30	ГМС-ийн хэрэглээний ур чадварыг батжуулах, лабораторийн хичээлийн төгсгөлд газрын зураг боловсруулалтаар үнэлнэ.
Нийт	100	

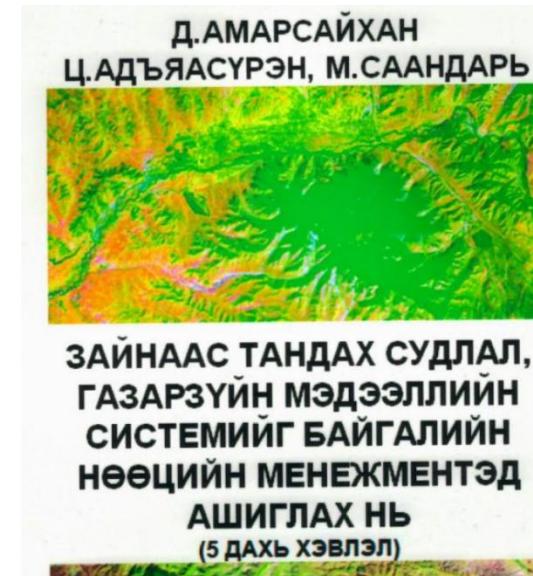
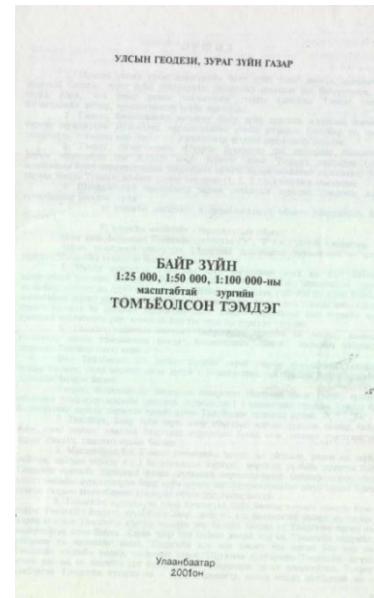
ХИЧЭЭЛД АШИГЛАХ НОМ, СУРАХ БИЧГИЙН ЖАГСААЛТ

Үндсэн сурах бичиг:

1. О.Алтансүх ба бусад, (2016) “Газарзүйн мэдээллийн системийн үндэс”, редакторууд Н.Болорчулуун ба В.Батцэнгэл, ИТС сурах бичгийн орчуулгын хоёр дахь хэвлэл, МУИС пресс, Улаанбаатар, хуудас 347, ISBN: 999733220-2, Монгол хэл.
2. Улсын геодези, зураг зүйн газар, (2001) “Байр зүйн 1:25000, 1:50000, 1:100000 масштабтай зургийн томъёолсон тэмдэг” редакторууд Ж.Санжаажамц, ба Б.Оюунчимэг, Өнгөт хэвлэл, Улаанбаатар, хуудас 72, Монгол хэл.

Нэмэлтээр унших ном:

3. Д.Амарсайхан ба бусад, (2014) “Зайнаас тандан судал, газарзүйн мэдээллийн системийг байгалийн нэөцийн менежментэд ашиглах нь”, Алモン пресс, хуудас 168, Монгол хэл.

Үндсэн сурах бичиг:

Газарзүйн мэдээллийн системийн үндэс

- Орчуулга
- Бүх хичээл, даалгавар, шалгалтууд зөвхөн энэ номоос өгөгдөнө.
- Мэргэжлийн толь бичиг
- Шалгалтын асуултын хариулт
- Оюуны өмчөөр хамгаалагдсан тул номыг эх хувиар нь цахим сургалтын талбарт байршуулах боломжгүй.
- МУИС-ийн номын дэлгүүр
- МУИС-ын номын сан

СУРГАЛГАД АШИГЛАХ МАТЕРИАЛ:

1. ArcGIS программ
2. Байр зүйн зураг
3. Байр зүйн зургийн планшет
4. Хиймэл дагуулын мэдээ

Хариулт

ХАРИУЛТ

8. Асуултын хариултууд

Асуултуудын хариулт нь тухайн асуултад тохиорх эцсийн үзүүн зөв хариулт биш бөгөөд ушигчийн мэдэг, туршлагаас хамаарч өөр өөр хариултууд байж болно. Энд бичигдсэн хариултууд нь тухайн асуултын “үзүүн” хариулаад дөхөм болох “түлхүүр” ойлголт, утга санааг илрхийлсэн.

8.1. Нэгдүгээр бүлгийн асуултууд ба хариултууд:

- 1) Бүлгийн 1.1-д дурдсан мэргэжлүүдээс ондоо хоёр мэргэжлийг жишиэ болгож, тэдний ажил үүрэгт ГМС-ийн хэрэглээ юу байж болох талаар тодорхойлно уу.

Хариулт:

- ~ Газрын мэргэжилтэн – хот суурин газрын тээлэлтэй холбоотой газар хөгжүүлэлтийн төсөлд хэрэглэнэ.
- ~ Кадастрын инженер – газрын шинж чанар болон үл хөдлөх хөрөнгөтэй холбоотой мэдээллийн шинэчлэхэд хэрэглэнэ.
- ~ Хүнсний аюулгүй байдлын мэргэжилтэн – газар тариалангийн бүтээгдэхүүний мониторинг системд хэрэглэнэ.
- ~ Газар ашиглалтын тохиromжтой байдлын үзүүлэлтэй мэргэжилтэн – тодорхой газар нутаг ашиглалтын ямар төрөлд тохиromжтой эсэхийг үзэж, түүний бус нутгийн хөгжлийн төлөвлөлтөд тусгах, мөн газар ашиглахаа хүсэлт нь тохиromжтой ашиглалтын төрөл, хэлбэртэй нийцж буй эсэхийг үзүүлэхдэд хэрэглэнэ.
- ~ Биологийн төрөл зүйлийн менежер – хүн ам оршин суудаг газар болон хөгжлийн төлөвлөлт нь биологийн олон янз байдалд нөлөөлж буй эсэхийг тогтооход хэрэглэнэ.

- 2) Бүлгийн 1.1.1-д байгаль өртөнцийн өөрчлөлтийн талаар зарим жишиэг дурдсан билээ. Тэдгээрийт дотор нь байгалийн, хүний эсвэл хам үйлчлэлийн үр дүнд бий болсон гэж ангинласан. Энэ гурван ангилал дээр өөр жишигэнүүдийг нэмээ үү.

Хариулт:

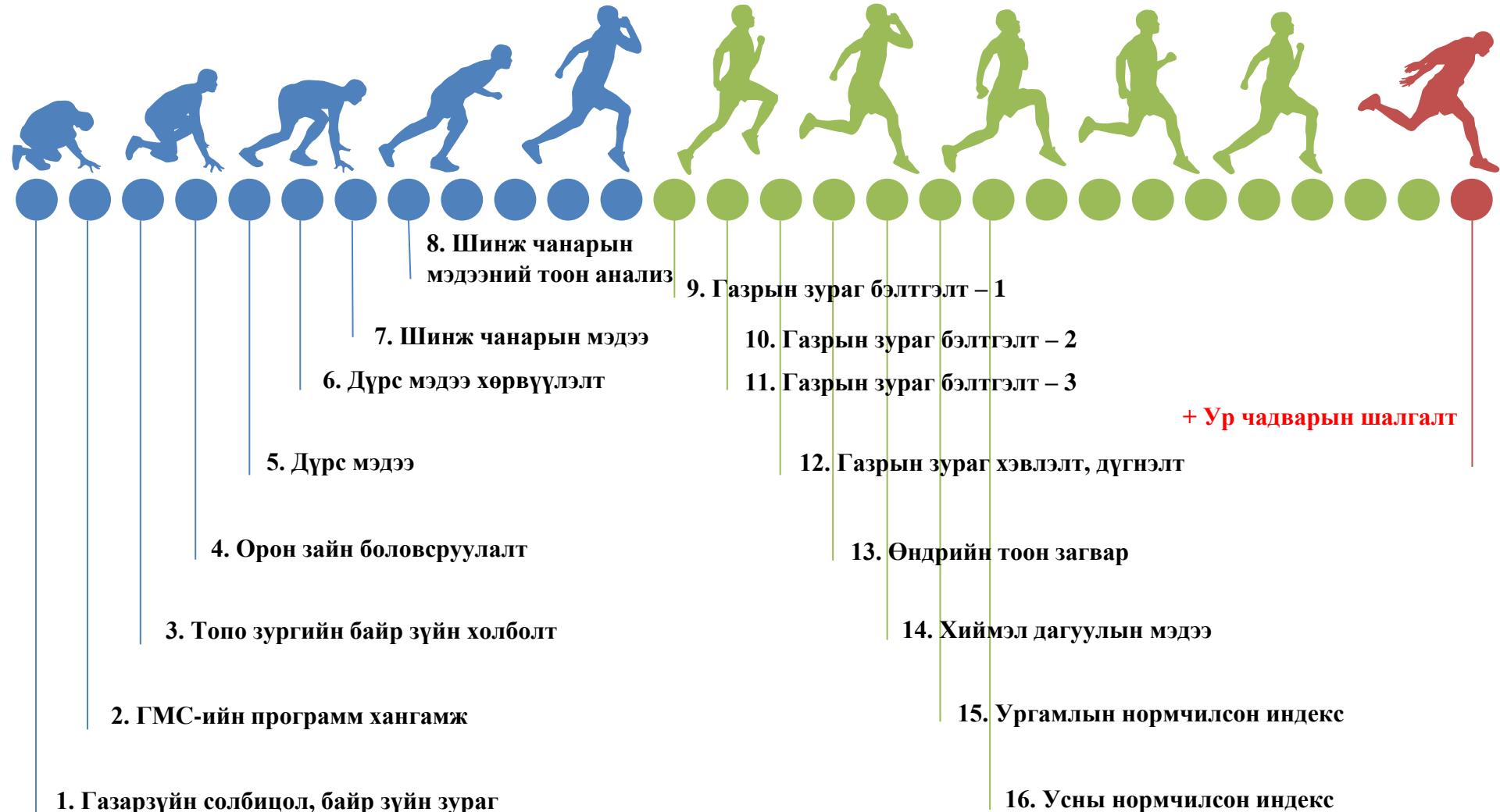
- ~ Байгалийн үзэгдлийн жишиэ: солирын нелөө, хар салхины хор уршиг, Цэ-цэ шавжийн тархалтын өөрчлөлт. Эбла вирусийн тохилодл.
 - ~ Хүний үйлчлэлийн жишиэ: хот суурини тээлэлт, авто болон төмөр замын сүлжээний өргөтгэл
 - ~ Хам үйлчлэлийн жишиэ: ой модны хэт их огтолтоос үүдсэн хөрс гулсалт, голын усны бoxicидлын тархалт
- Дээрх гурван үйлчлэлийг хооронд нь нарийвчлан ялгахад хэцүү бөгөөд янз бүрийн байдлаар тайлбарлаж болно.
- 3) Ямар мэргэжлийн хүмүүс Эль Нино судалгааны төсөлд хамрагдсан байж болох вэ? Тэд судалгааг хэрхэн гүйцэтгэж, зураг 1.1-ийг хэрхэн боловсруулсан бэ?

- 1 ГМС-ийн удиртгал**
- 2 Бодит ертөнц ба түүний дүрслэл**
- 3 Газарзүйн юмс үзэгдэл**
- 4 Газарзүйн мэдээллийн дүрслэл**
- 5 Орон зайн өгөгдлийг зохион байгуулалт**

- 6 Орон зайн өгөгдөл боловсруулалт**
- 7 Мэдээллийн санг удирдах систем
+ Явцын шалгалт**
- 8 Өгөгдлийн чанар, орон зайн лавлагаа**
- 9 Газарзүйн тусгаг ба байрлалын алдаа**
- 10 Хиймэл дагуулд сууринсан байрлал тогтоох систем**

- 11 Орон зайн өгөгдөл оруулалт, мэдээ бэлтгэл**
- 12 Интерполяци ба ахисан түвшний тооцоолол**
- 13 Орон зайн өгөгдөл боловсруулалт - 1**
- 14 Орон зайн өгөгдөл боловсруулалт - 2**
- 15 Орон зайн өгөгдлийн дүрслэл**
- 16 Газрын зураг боловсруулалт
+ Улирлын шалгалт**

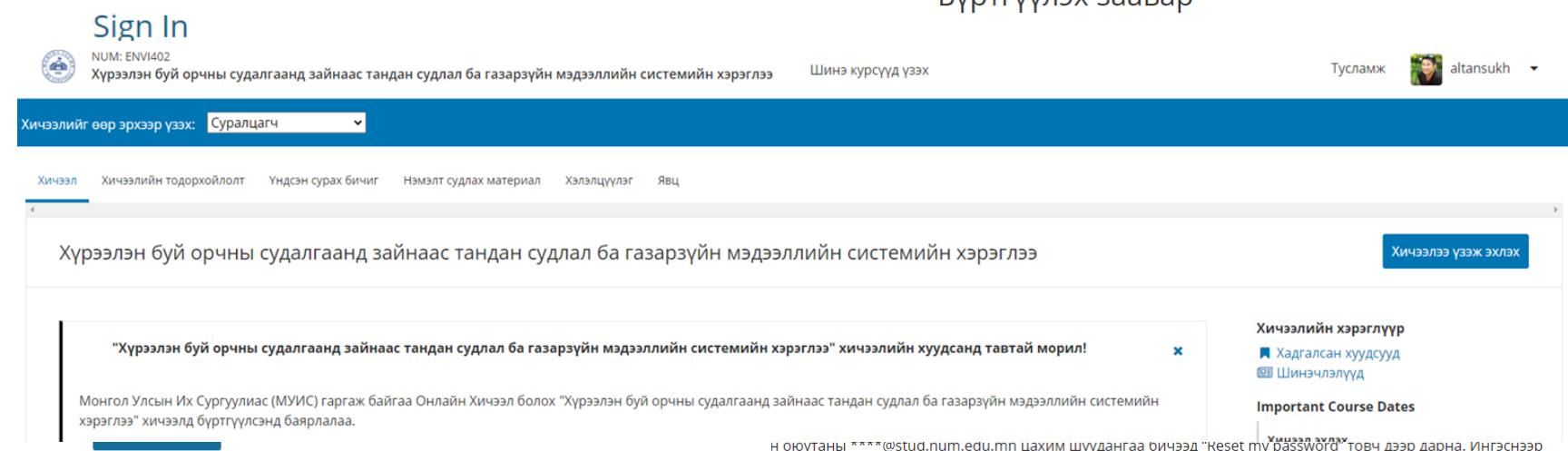

Цахим хичээл:

- <https://online.num.edu.mn/>
- Хичээлээ сонгоно. ENVI402
- Хичээлд бүртгүүлнэ. Enroll in ENVI402
- Цахим сургалтын системд бүртгүүлнэ. Бүртгүүлэх заавар дагана.
- Нууц үгээ өөрчилсний дараа цахим сургалтын системд нэвтэрнэ.
- Хичээлээ сонгож ороод
 - Хичээлийн тодорхойлолт
 - Үндсэн сурах бичиг, нэмэлт судлах материал
 - Асуулт байвал хэлэлцүүлэг хэсэгт бичих
 - Явцаа харах боломжтой.

ЗААХ АРГА БАРИЛ – БҮРЭН ЦАХИМ ХИЧЭЭЛ

Сургах болон сурах үйл явц нь шавь төвт сургалтын арга барилд тулгуурлах ба лекц, харилцан яриа, семинар, бие даалт, тайлан бичилт, судалгаа гүйцэтгэх, мэдээ цуглуулах, түүнд анализ хийх, илтгэл тавих гэх мэт олон хэлбэрээр явагдана.

The screenshot shows the 'Sign In' page of the online course platform. The course title is 'Хүрээлэн буй орчны судалгаанд зайнас тандан судлал ба газарзүйн мэдээллийн системийн хэрэглээ'. The page includes navigation tabs for 'Хичээл', 'Хичээлийн тодорхойлолт', 'Үндсэн сурах бичиг', 'Нэмэлт судлах материал', 'Хэлэлцүүлэг', and 'Явц'. A sidebar on the right lists 'Хичээлийн хэрэглүүр' (including 'Хадгалсан хуудсууд' and 'Шинэчлэлүүд') and 'Important Course Dates'. The footer of the page contains copyright information and a note about password recovery.

Цахим хичээл

<https://online.num.edu.mn/courses/course-v1:NUM+ENVI402+2022/course/>

Хүрээлэн буй орчны судалгаанд зайнаас тандан судлал ба газарзүйн мэдээллийн системийн хэрэглээ

NUM - ENVI402

Дууссан - May 31, 2022

Архивласан Хичээлийг Үзэх

Системд нэвтрэх

Sign In

Цахим шуудан

****@stud.num.edu.mn

'МУИС-ийн цахим хичээл'-д МУИС-ийн албан ёсны цахим шуудан ашиглана.

Нууц үг

Forgot password?

Remember me

Sign in

Хичээлийн тодорхойлолт үзэх

NUM: ENVI

Агаар мандлын динамик процесс, агаарын бохирдлын эрсдэлийг үнэлэх аргачлал

Шинэ курсүүд үзэх

Хичээл

Хичээлийн тодорхойлолт

Үндсэн сурх бичиг

Нэмэлт судлах материал

Хэлэлцүүлэг

Явц

Зааварлагч

Хичээлийн тодорхойлолтыг дараах холбоосоор орж үзнэ үү.

/static/Syllabus_-_Atmospheric_dynamic_process__Air_pollution_risk_assessment_-_Mon.docx

Хичээлийг өөр эрхээс үзэх:

Хичээл Хичээлийн тодорхойлолт Үндсэн сурх бичиг Нэмэлт судлах материал Хэлэлцүүлэг Явшилж

Агаар майдаанын динамик процесс, агаарын бохирдлын эрсдэлийг үнэлэх аргачлал

Хичээлээ үзэж өхлэх

- Хичээл 1: Агаар мандлын динамик процессын тухай
- Хичээл 2: Наран дээрх урвал, нарны цацраг
- Хичээл 3: Дэлхийн гадаргага дээрх агаарын даралтын хуваарилалт
- Хичээл 4: Даралтын хэвтээ градиант, салхи
- Хичээл 5: Агаарын масс
- Хичээл 6: Агаарын температур
- Хичээл 7: Агаарын чийг, чийгшлийн хэмжигдэхүүнүүд
- Хичээл 8: Хур тунадас
- Хичээл 9: Цаг агаарыг урьдчилан тооцоолох математик статистик
- Хичээл 10: Агаарын бохирдлын цаг агаарын нөхцөлийг прогноз
- Хичээл 11: Хотын агаарын бохирдлын лэвсгэр нөхцөлийг прогноз

[Expand All](#)

Хичээлийн хэрэглүү

- Хадгалсан хуудсууд
Шинэчлэлүүд

Important Course Dates

Today is Jan 8, 2021 17:53 +08

Хичээл дуусах

in 1 жил - Dec 31, 2021

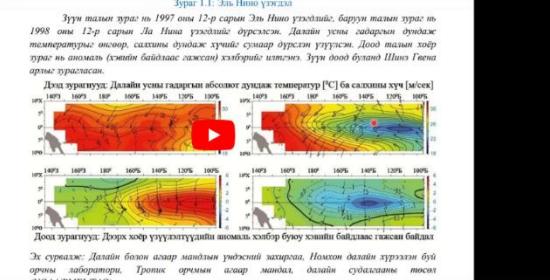
Энэ огнооны дараа хичээлийн агуулга архивлагдана.

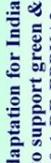
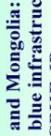
Илтгэл

 Bookmark this page

Лекц 1: ГМС-ийн удиртгал

10

Лекц ба лабораторийн видео харагдах байдал

Илтгэл

[Bookmark this page](#)

Лаборатори 1: Газарзүйн солбицол, байр зүйн зураг

0 ENVI402 Лаб 1 Байрзүйн зураг

Газарзүйн солбицол UTM тусгаг Байр зүйн зураг Байр зүйн холболт Орон зайн мэдээний дурслэл

Share

1:100 000 масштабын байр зүйн зургийн планшетийн байрлал

Бүрчтэн бүрчтэн дэснаа хөтөшгүүртэй

M45 M46 M47 M48 M49 M50 L48 L49 K48 K49

© Professor O.Altansukh, School of Engineering and Applied Sciences, National University
@МУИС, бүх эрхийг хуулиар хамгаалсан.

YouTube

0:00 / 0:00 Speed 1.0x

Асуулт-хариултын хэсэг

Хичээлийг өөр зэрхэр үзэх: Суралцагч

Хичээл Хичээлийн тодорхойлолт Үндсэн сурхах бичиг Нэмэлт судлах материал Хэлэлцүүлэг Явц

Хичээл 1: Агаар мандлын динамик Хичээл > процессын тухай > Лекц > Асуулт, хариулт

Previous Next

Асуулт, хариулт

Хэлэлцүүлэг

Садра: Week 1 / Topic-Level Student-Visible Label

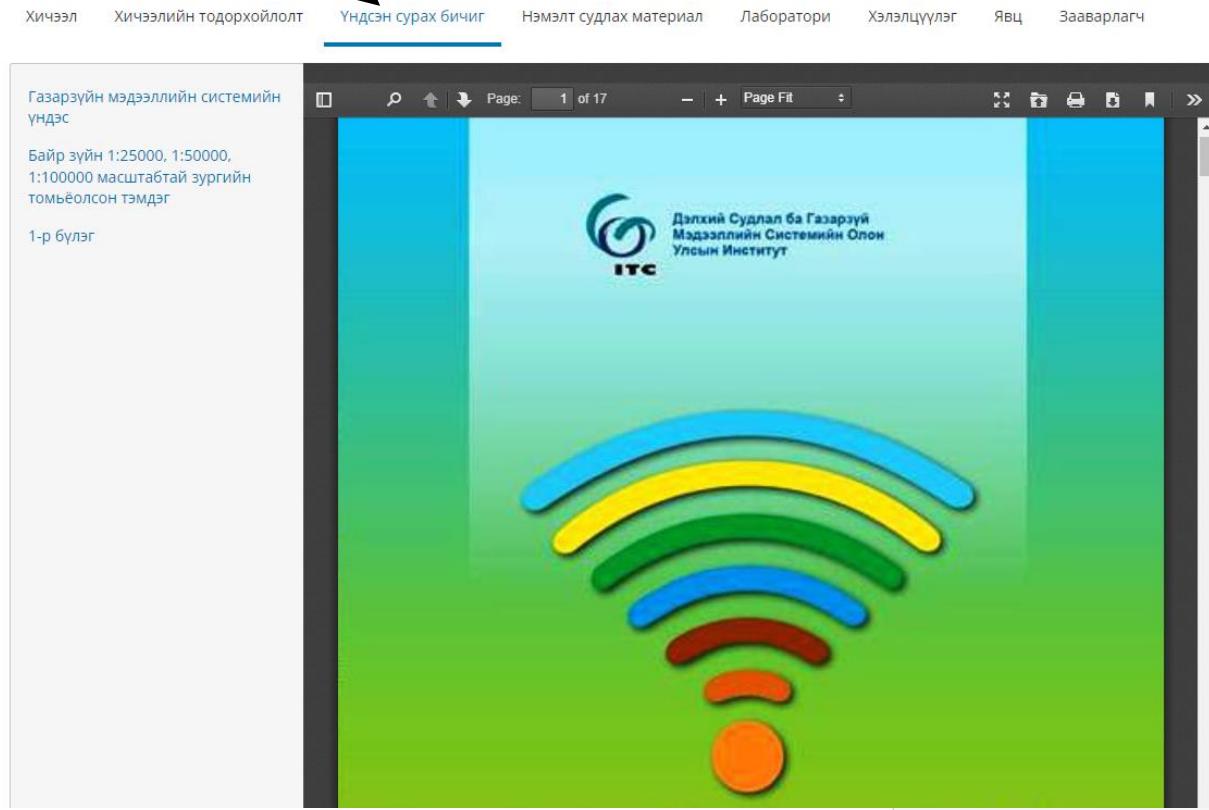
Бүх бичгээний харуулах
There are no posts in this topic yet.

Сүүлд өөрчлөгдсөн

Hide Discussion Add a Post

Previous Next

Үндсэн сурх бичиг

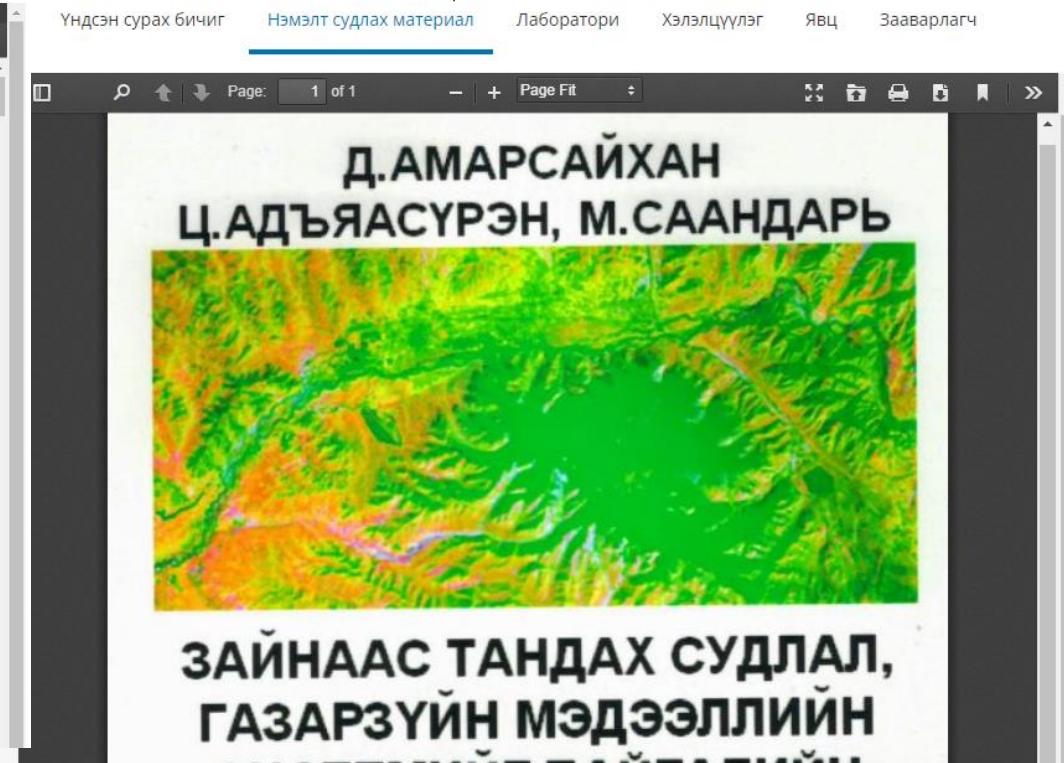

Хичээл Хичээлийн тодорхойлолт **Үндсэн сурх бичиг** Нэмэлт судлах материал Лаборатори Хэлэлцүүлэг Явц Зааварлагч

Газарзүйн мэдээллийн системийн үндэс
Байр эзүйн 1:25000, 1:50000, 1:100000 масштабтай зургийн томъёолсон тэмдэг
1-р бүлэг

Дэлхий Судалал ба Газарзүйн Мэдээллийн Системийн Олон Улсын Институт
ITC

Нэмэлт сургалтын материал

Үндсэн сурх бичиг Нэмэлт судлах материал Лаборатори Хэлэлцүүлэг Явц Зааварлагч

**Д.АМАРСАЙХАН
Ц.АДЬЯАСҮРЭН, М.СААНДАРЬ**

**ЗАЙНААС ТАНДАХ СУДЛАЛ,
ГАЗАРЗҮЙН МЭДЭЭЛЛИЙН**

Хэлэлцүүлгийн хэсэг

Хичээл Хичээлийн тодорхойлолт Үндсэн сурх бичиг Нэмэлт судлах материал Хэлэлцүүлэг Явц Зааварлагч

[All Topics](#)

Сэдвүүдийг Шүүх
сэдвүүдийг шүүх

Бүх хэлэлцүүлэг

★ Миний дагаж байгаа бичлэгүүд

Week 1

Topic-Level Student-Visible Label (2)

Topic-Level Student-Visible Label (9)

Topic-Level Student-Visible Label (3)

Topic-Level Student-

Discussion Home
Агаар мандлын динамик процесс, агаарын бохирдлын эрсдэлийг үнэлэх аргачлал

How to use 'МУИС-ийн цахим хичээл' discussions

Find discussions Engage with posts Receive updates

Use the All Topics menu to find specific topics.

Search all posts Filter and sort topics

Vote for good posts and responses Report abuse, topics, and responses Follow or unfollow posts

Check this box to receive an email digest once a day notifying you about new, unread activity from posts you are following.

Хичээлийн явц

NUM: ENVI
Агаар мандлын динамик процесс, агаарын бохирдлын эрсдэлийг үнэлэх аргачлал
Шинэ курсууд үзэх

Тусlamj altansukh

Хичээл Хичээлийн тодорхойлолт Үндсэн сурх бичиг Нэмэлт судлах материал Хэлэлцүүлэг Явц

Хичээлийг өөр өрхөөр үзэх: Суралцагч

Course Progress for Student 'altansukh' (altansukh@num.edu.mn) СТУДИД ДҮНГ ХАРАХ

0% 100%

A 90%
B 80%
C 70%
D 60%

ИХ
Дүнжэг
С 01
С 02
С 03
С 04
С 05
С 06
С 07
С 08
С 09
С 10
С 11
С 12
С 13
С 14
С 15
С 16
УШ
Дундаж
Total

